

Sygn. akt III U 156/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Przemyślu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Anna Kicman

Protokolant st. sekr. sądowy Katarzyna Maziarczyk - Kotwica

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2015 r. w Przemyślu

na rozprawie

sprawy K. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o rentę rodzinną

na skutek odwołania K. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

z dnia 29 grudnia 2014 r., **znak:** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni K. P. prawo do renty rodzinnej po zmarłym E. P., począwszy od dnia 21 listopada 2014 r., tj. daty złożenia wniosku.

Sygn. akt III U 156/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 18 marca 2015 r.

Decyzją z dnia 29 grudnia 2014 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 24 września 2014 r. E. P. dla K. P..

W podstawie prawnej powołano ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013, poz. 1440 ze zm.).

W uzasadnieniu odwołano się do treści art. 65, art. 66 i art. 58 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, i wskazano, że zgon E. P. nastąpił w dniu 24 września 2014 r. W związku z tym okres ubezpieczenia wynoszący dla zmarłego co najmniej 5 lat powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgonu lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, a zatem powinien przypadać na okres od 24 września 2004 r. do 23 września 2014 r. i w okresie tym zmarły nie udowodnił żadnego okresu ubezpieczenia. Ponieważ zmarły nie udowodnił wymaganego okresu ubezpieczenia, jak również zgon nastąpił po upływie 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia – brak podstaw prawnych do przyznania renty rodzinnej.

Odwołanie od tej decyzji złożyła wnioskodawczyni K. P., zarzucając nieuzasadnione odmówienie jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 24 września 2014 r. mężu E. P., gdy według stanu przed dniem 23 września 2011 r. E. P. spełnił warunki do przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W związku z tym wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 24 września 2014 r. mężu E. P..

Na uzasadnienie swojego stanowiska podała, że jej mąż E. P. zmarł w dniu 24 września 2014 r. Nie był uprawniony do renty

z tytułu niezdolności do pracy ani do emerytury, do której nabyłby prawo, jako urodzony w dniu (...), z dniem 1 października 2014 r. E. P. nie posiadał w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgonu okresu 5 lat ubezpieczenia. E. P. przed dniem 23 września 2011 r. posiadał łączny okres składkowy i nieskładkowy wynoszący ponad 27 lat

i na stan przed tą datą był całkowicie niezdolny do pracy, zaś zgodnie

z brzmieniem obowiązujących wówczas przepisów art. 57 i art. 58 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS, w związku z uchwałą składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r.

sygn. I UZP 5/05, nie musiał się legitymować 5-letnim okresem ubezpieczenia w ostatnim dziesięcioleciu

w celu uzyskania uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Z dniem 23 września 2011 r. weszła w życie ustawa z dnia 28 lipca 2011 r.

o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, która do dotychczasowej treści art. 58 dodała ustęp 4. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 6 października 2014 r. sygn. III AUa 335/14 stwierdził, że obowiązujący od dnia 23 września 2011 r. przepis art. 58 ust. 4 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS nie ma zastosowania przy badaniu uprawnień do renty

z tytułu niezdolności do pracy osób całkowicie niezdolnych do pracy przed tą datą. Wobec powyższego E. P. przed dniem 23 września 2011 r. spełniał warunki do przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, zatem zaskarżona decyzja nie jest trafna.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniosł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że zmarły w chwili śmierci nie miał ustalonego prawa do emerytury lub renty. Zmarły nie spełniał warunków niezbędnych do przyznania emerytury, ponieważ nie osiągnął wieku emerytalnego, wobec czego organ rentowy zbadał, czy spełnił warunki niezbędne do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Odwołując się do treści art. 57 ust. 1 i ust. 2, art. 58 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 wskazano, że E. P. orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 17 stycznia 2012 r. został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy od 12 kwietnia 2011 r. Obecnie orzeczeniem z dnia 8 grudnia 2014 r. lekarz orzecznik ZUS uznał, że całkowita niezdolność do pracy istnieje nadal. Ponieważ zmarły

w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy nie udowodnił żadnego okresu zatrudnienia, a cały udowodniony okres wynosi 26 lat i 7 miesięcy okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 12 dni okresów nieskładkowych, brak jest podstaw do uznania, że spełnił on warunki wymagane do uznania renty z tytułu niezdolności do pracy. Odnosząc się do zarzutów wnioskodawczyni zawartych w odwołaniu, iż zmarły przed dniem 23 września 2011 r. spełniał warunki do nabycia renty z tytułu niezdolności do pracy, organ rentowy podniósł, że na skutek wniosku z dnia 26 czerwca 2012 r. ZUS wydał decyzję z dnia 28 czerwca 2012 r. odmawiającą prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Na skutek złożonego odwołania kwestia ta była rozpoznawana przez Sąd Okręgowy w Przemyślu, który wyrokiem

z dnia 21 sierpnia 2012 r. oddalił odwołanie, uznając tym samym decyzję ZUS z dnia 28 czerwca 2012 r. za prawidłową.

Sąd Okręgowy w Przemyślu ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni K. P., ur. (...), wnioskiem z dnia 21 listopada 2014 r. wystąpiła o rentę rodzinną po mężu E. P., urodzonym (...), a zmarłym (...) r. Do wniosku dołączyła odpis skrócony aktu małżeństwa zawartego przez nią z E. P. w dniu 25 września 1976 r., nr (...) z dnia 13 listopada 2014 r.

Orzeczeniem z dnia 8 grudnia 2014 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, że zmarły w dniu (...) r. E. P. jest nadal trwale całkowicie niezdolny do pracy, przed kwietniem 1998 r. nie istniała niezdolność do pracy choćby częściowa, rozpoznając u niego: miażdżycę tętnic kończyn dolnych; stan po leczeniu naczyniowym krytycznego niedokrwienia kończyn dolnych w 2011 r.; nadciśnienie tętnicze; otyłość.

Zaskarżoną decyzją z dnia 29 grudnia 2014 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 24 września 2014 r. E. P. dla K. P.. ZUS uznał, że okres ubezpieczenia wynoszący dla zmarłego co najmniej 5 lat powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed dniem zgonu lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, a zatem powinien przypadać na okres od 24 września 2004 r. do 23 września 2014 r. i w okresie tym zmarły nie udowodnił żadnego okresu ubezpieczenia. Ponieważ zmarły nie udowodnił wymaganego okresu ubezpieczenia, jak również zgon nastąpił po upływie 18 miesięcy od ustania ubezpieczenia w ocenie ZUS brak było podstaw prawnych do przyznania renty rodzinnej.

Dowód – akta organu rentowego:

- wniosek o rentę rodzinną z dnia 21.11.2014 r.,
- ksero odpisu skróconego aktu małżeństwa (...) z dnia 13.11.2014 r.,
- orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 8.12.2014 r.,
- zaskarżona decyzja ZUS z dnia 29.12.2014 r.

Ponadto Sąd ustalił, że zmarły E. P. po raz pierwszy wystąpił z wnioskiem z dnia 19 grudnia 2011 r. o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Do wniosku dołączył dokumentację poświadczającą przebieg zatrudnienia, w tym m.in. świadectwa pracy, zaświadczenia wystawione przez Powiatowy Urząd Pracy w P..

Orzeczeniem z dnia 17 stycznia 2012 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, że E. P. jest całkowicie niezdolny do pracy do 28 lutego 2013 r., niezdolność ta powstała 12 kwietnia 2011 r., a ponadto częściowa niezdolność do pracy nie istniała przed kwietniem 1998 r. Lekarz orzecznik rozpoznał u E. P.: krytyczne niedokrwienie prawej kończyny dolnej; miażdżycę kończyn dolnych; nadciśnienie tętnicze II stopnia (...), ryzyko bardzo wysokie; otyłość; chrypkę – polip.

Decyzją z dnia 8 lutego 2012 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił E. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W dniu 26 czerwca 2012 r. E. P. złożył ponowny wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy stwierdzonej orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 17 stycznia 2012 r.

Na podstawie zgromadzonej dokumentacji ZUS ustalił, że na dzień 30 marca 2012 r. E. P. legitymował się stażem ubezpieczeniowym w wymiarze: okresy składkowe – 26 lat i 7 miesięcy; okresy nieskładkowe – 1 miesiąc i 12 dni; łącznie – 26 lat, 8 miesięcy i 12 dni.

Decyzją z dnia 28 czerwca 2012 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił E. P. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Na skutek odwołania E. P. od powyższej decyzji, Sąd Okręgowy w Przemyślu wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2012 r. sygn. III U 1461/12 oddalił odwołanie.

Dowód:

- 1) akta rentowe dotyczące E. P.:

- wniosek o rentę z dnia 19.12.2011 r., z dnia 26.06.2012 r.,
- świadectwa pracy, zaświadczenia z Urzędu Pracy,
- dokumentacja lekarska,
- orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 17.01.2012 r.,
- decyzja ZUS z dnia 8.02.2012 r., z dnia 28.06.2012 r.,
- raport ustalenia uprawnień do świadczenia,

2) akta tut. Sądu o sygn. III U 1461/12, w szczególności prawomocny wyrok z dnia 21.08.2012 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni K. P. należy uznać za uzasadnione.

Zgodnie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (art. 65 ust. 2).

Stosownie zaś do treści art. 67 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS do renty rodzinnej uprawnieni są następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68-71: małżonek (wdowa i wdowiec).

Zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo
- 2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

Wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 65 renta rodzinna jest uzależniona od tego, czy zmarły członek rodziny spełniał warunki wymagane do nabycia prawa do renty lub emerytury. Stanowi więc pochodną emerytury, bądź renty z tytułu niezdolności do pracy zmarłego (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 stycznia 2000 r., II UKN 321/99, OSNAPiUS 2001, Nr 11, poz. 389 oraz wyroku SN z dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 122/00, OSNAPiUS 2002, Nr 18, poz. 440).

Bezsporne w przedmiotowej sprawie pozostaje, iż zmarły E. P. nie miał w chwili śmierci ustalonego prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. Ponadto jeszcze nie spełniał warunków do nabycia prawa do emerytury.

Sąd w toku prowadzonego w sprawie postępowania badał natomiast, czy zmarły E. P. spełniał warunki wymagane do uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1) jest niezdolny do pracy;

2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;

3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (ust. 2 art. 57).

Stosownie do art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej: 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej (art. 58 ust. 2).

Przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (ust. 4 art. 58).

Wskazać należy, iż orzeczeniem z dnia 17 stycznia 2012 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, że E. P. jest całkowicie niezdolny do pracy od 12 kwietnia 2011 r. ZUS ustalił również, iż staż ubezpieczeniowy E. P. wynosi: okresy składkowe – 26 lat i 7 miesięcy; okresy nieskładkowe – 1 miesiąc i 12 dni; łącznie – 26 lat, 8 miesięcy i 12 dni.

Przepis art. 58 ust. 4 został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS z dniem 23 września 2011 r., stąd też w ocenie Sądu nie ma on zastosowania przy badaniu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy osób całkowicie niezdolnych do pracy przed tą datą. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku E. P., w stosunku do którego istnienie całkowitej niezdolności do pracy zostało ustalone na dzień 12 kwietnia 2011 r.

Stanowisko takie potwierdza orzecznictwo sądowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2014 r., II UK 222/13, LEX nr 1424851; wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2013 r., I UK 171/13, LEX nr 144312, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2014 r., I UK 228/13 i z 16 stycznia 2014, I UK 287/13 dotąd niepublikowane; także wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 19 lutego 2013 r., III AUa 877/12 i z 27 sierpnia 2013 r., III AUa 175/13 i Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 25 lutego 2013 r., III AUa 1474/12).

W wyroku z dnia 4 września 2014 r., sygn. I UK 19/14 (LEX nr 1511131) Sąd Najwyższy stwierdził, że artykuł 58 ust. 4 u.e.r.f.u.s. nie ma zastosowania przy badaniu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy osoby zmarłej przed tym dniem, dokonywanej dla potrzeb ustalenia uprawnień do renty rodzinnej. Obowiązujący od 23 września 2011 r. przepis art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej odnosi się do warunków ubezpieczeniowych (stażowych) wymaganych do renty z tytułu niezdolności do pracy. Tylko w takim zakresie stanowi punkt wspólny z warunkami prawa do renty rodzinnej. Chodzi więc o przepis art. 65 ustawy emerytalnej i pytanie czy zmarły w chwili śmierci spełniał warunki do uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy. O prawie właściwym, czyli o warunkach uzyskania renty rodzinnej, decyduje prawo z chwili śmierci członka rodziny. Przepis art. 58 ust. 4 nie działa wstecz.

W wyroku z dnia 6 października 2014 r., sygn. III AUa 335/14 (LEX nr 1527150) Sąd Apelacyjny w Rzeszowie stwierdził, że obowiązujący od dnia 23 września 2011 r. przepis art. 58 ust. 4 u.e.r.f.u.s. nie ma zastosowania przy badaniu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy osób całkowicie niezdolnych do pracy przed tą datą. W uzasadnieniu tego wyroku, na tle rozpatrywanego stanu faktycznego Sąd Apelacyjny wskazał, że obowiązujący od 23 września 2011 r. przepis art. 58 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie miał zastosowania przy badaniu uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy osób całkowicie niezdolnych do pracy przed tą datą (patrz: wyrok SN z 27 listopada 2013 r. I UK 171/13 niepublikowany i wyrok SN z 14 listopada 2014 r. II UK 222/13, Lex nr 142 (...)). Tak więc do uprawnień ubezpieczonej przy rozpatrywaniu wniosku o rentę winno uwzględnić się stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z dnia 23 marca 2006 r., I UZP 5/05 (OSNP 2006, nr 19 -20, poz. 305),

w której stwierdzono, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny, bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Innymi słowy warunek zawarty w art. 57 ust. 1 pkt 3 nie miał zastosowania do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy

i nieskładkowy wynoszący ponad 25 lat i był całkowicie niezdolny do pracy.

Mając na uwadze powyższe rozważania, w oparciu o powołane przepisy prawa oraz przy ustaleniu, że wnioskodawczyni K. P. w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat, Sąd przyznał wnioskodawczyni prawo do renty rodzinnej po zmarłym E. P., począwszy od dnia 21 listopada 2014 r., tj. daty złożenia wniosku.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

W razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny (ust. 2 art. 129).

Ponieważ w niniejszej sprawie wniosek o rentę rodzinną nie został zgłoszony w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć E. P., stąd też brak było podstaw do przyznania prawa do renty rodzinnej od dnia śmierci męża wnioskodawczyni.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.